

Nr 39.

Ankom till riksdagens kansli den 19 april 1929 kl. 4 e. m.

Utlåtande i anledning av väckt motion angående statsanslag för premiering av välskötta mindre skogsbruk.

(2:a avd.)

I en inom andra kammaren väckt, till jordbruksutskottet hänvisad motion, nr 55, av herr *Heiding* har hemställts, att riksdagen ville besluta att hos Kungl. Maj:t anhålla om utredning och förslag angående statsanslag för premiering av välskötta mindre skogsbruk.

Beträffande de skäl, som åberopats till stöd härför, hänvisas till motionen.

Över motionen har utskottet införskaffat utlåtande från centralrådet för skogsvårdsstyrelsernas förbund, vilket såsom bilaga fogats till detta utlåtande.

Med förevarande motion avses att — efter mönster av vad som tillämpas i fråga om jordbruk — erhålla ett premieringsförfarande jämväl beträffande välskötta mindre skogsbruk. Enligt motionärens mening skulle en sådan premiering väl komplettera de övriga åtgärder för höjande av landets skogsbruk, vartill staten redan lämnar sin medverkan. Den skogsägare, som gjort sin skog till en »mönsterskog», varigenom han tjänat sin ort till föredöme, syntes motionären värd allmänt erkännande, och den utmärkelse, som komme skogsägaren till del, skulle väcka andras intresse att göra sig förtjänta av samma heder. Enligt motionärens uppfattning borde endast skogsbruk av viss maximiareal komma i fråga för dylik premiering.

I likhet med centralrådet för skogsvårdsstyrelsernas förbund finner utskottet motionens syfte värt beaktande. Behovet och vikten av att skogsvården understödjes och höjes på de cirka 10 miljoner har skogsmark, som tillhöra mindre jordbrukare, torde här knappast behöva närmare utvecklas. Statens medverkan till åtgärder på detta område är också redan ganska omfattande, men att mycket härutinnan återstår att vinna torde vara uppenbart. Tanken att komplettera statens verksamhet för en förbättrad skogsvård med premiering av välskötta mindre skogsbruk måste från sagda synpunkter anses beaktansvärd. Den enskildes ansträngningar för värdande och förbättrande av sin skog måste även anses vara på ett särskilt sätt värda uppmuntran och erkännande från statens sida, enär frukterna

Utskottet.

därav ofta nog till största delen icke kunna komma den nuvarande skogsägaren till godo.

Såsom framgår av centralrådets yttrande är denna väg ju icke heller helt oprövd; flera skogsvårdsstyrelser ha sedan åtskilliga år tillbaka i olika former belönat enskilda skogsägare för »mönsterskog» eller för visst väl utförd skogsodlingsarbete. De erfarenheter, som alltså redan finnas rörande en premieringsverksamhet av samma art som den i motionen avsedda, synas giva vid handen, att hemmansskogarna sällan kunna anses i sin helhet vara i sådant skick, att de kunna betraktas såsom mönsterskogar. Tydligen skulle emellertid möjligheterna att med tiden erhålla dylika skogar icke oväsentligt ökas, därest en allmän verksamhet av nu ifrågavarande slag skulle komma till stånd. Och erfarenheter från statens premieringsverksamhet beträffande de mindre jordbruken torde tala för att dessa mönsterskogsbruk skulle bliva av stort värde även såsom demonstrationsobjekt i den upplysningsverksamhet, som redan i olika former bedrivs på förevarande område. Med hänsyn till bristen på sådana smärre skogsbruk, vilka i sin helhet befinna sig i mönstergillt skick, torde emellertid — på sätt centralrådet även förordar — den ifrågasatta utredningen jämväl böra innefatta övervägande, huruvida ej i vissa fall en viss väl utförd skogsvårdsåtgärd må kunna bliva föremål för belöning; även denna väg skulle ju leda i riktning mot det mål, som här eftersträvas.

I anslutning till vad som i det hänseendet framhållits av åtskilliga skogsvårdsstyrelser har centralrådet understrukt, att vissa svårigheter torde föreligga, då det gäller att fastställa grunderna för en premiering av skogsbruk. Det kan ej förnekas, att åtskilliga omständigheter göra det svårt att få fram enhetliga grunder, som säkerställa det avsedda huvudsyftet med premieringen, nämligen att belöna och uppmuntra det ofta med personliga uppoffringar bedrivna arbetet på ökande av skogsmarkens avkastning. Med hänsyn härtill delar utskottet centralrådets uppfattning, att dessa grunder kräva en synnerligen noggrann avvägning.

I fråga om formerna för ifrågavarande premieringsverksamhet anser sig utskottet nu icke böra intaga någon bestämd ståndpunkt, men vill uttala sig för att ett övervägande äger rum jämväl av andra former än den av motionären närmast avsedda penningbelöningen.

Beträffande kostnaderna för den ifrågasatta verksamheten håller utskottet för sin del före, att dessa måste tänkas hållna inom en jämförelsevis blygsam ram. Vad särskilt angår administrationsutgifterna måste givetvis synnerlig vikt läggas på att nedbringa desamma; möjligheter härtill torde emellertid finnas, då handhavandet av premieringen givetvis bör inpassas i skogsvårdsstyrelsernas verksamhet.

Beträffande sättet för anordnande av den ifrågasatta utredningen har centralrådet föreställt sig, att uppdrag härutinnan borde lämnas till de jämlikt Kungl. Maj:ts bemyndigade den 26 oktober 1928 tillkallade utred-

ningsmännen rörande statens medverkan för vinnande av skogsbörd å kalmark m. fl. områden. Ehuru den förevarande frågan givetvis har visst sammanhang med omförmälda utredningsmäns arbete, saknar utskottet anledning uttala sig om lämpligheten av den utav centralrådet föreslagna anordningen.

Under åberopande av det ovan anförda hemställer utskottet,

att riksdagen må i anledning av förevarande motion II:55 i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla, att Kungl. Maj:t ville låta verkställa utredning rörande möjligheterna att anordna premiering av välskötta mindre skogsbruk samt för riksdagen framlägga det förslag, var till utredningen må giva anledning.

Stockholm den 19 april 1929.

På jordbruksutskottets vägnar:

C. J. JOHANSSON.

Vid detta ärendes slutbehandling hava närvarit:

från första kammaren: herrar *Sederholm, Andersson* i Fältenborg, *Boberg, von Stockenström, Granath, Kropp* och *Anders Henriksson*; samt

från andra kammaren: herrar *Johansson* i Uppmälby, *Peltersson* i Bjälbo, *Hedlund* i Häste, *Uddenberg, Svensson* i Grönvik, *Andersson* i Löbbo och *Pehrsson* i Bramstorp.

Bilaga.

Till riksdagens jordbruksutskott.

Genom remiss den 15 februari 1929 har Kungl. Maj:t anbefallt centralrådet för skogsvårdsstyrelsernas förbund att senast den 15 mars samma år avgiva och till jordbruksutskottet överlämna yttrande över till utskottet remitterade motionen nr 55 i andra kammaren angående statsanslag för premiering av välskötta mindre skogsbruk.

I anledning härav får centralrådet med överlämnande av från skogsvårdsstyrelserna infordrade yttranden anföra följande.

Det syfte, motionären genom sitt förslag om statsanslag för premiering av välskötta mindre skogsbruk velat vinna, synes värt allt beaktande. Av de skogsvårdsstyrelser, sammanlagt tjugutre, som yttrat sig över motionen, hava alla utom tre — skogsvårdsstyrelserna i Örebro, Västmanlands och Västernorrlands län — ansett, att på föreslaget sätt betydligt ökade möjligheter skulle åstadkommas till befrämjandet av det mindre skogsbruket.

En utredning i ärendet tillstyrkes av nitton eller övervägande antalet skogsvårdsstyrelser. Utom de nämnda trenne skogsvårdsstyrelserna, som funnit förslaget vara av ringa vikt och en tillämpning utan större betydelse, har skogsvårdsstyrelsen i Kronobergs län, under framhållande av att de medel, som till äventyrs kunde beviljas skogsvårdsstyrelserna, hellre borde användas i det direkta skogsvårdsarbetets tjänst, för närvarande ej ansett sig kunna tillstyrka den ifrågasatta utredningen.

Som centralrådet framhållit, har det övervägande antalet skogsvårdsstyrelser förordat, att en utredning av frågan måtte verkställas. I stort sett hava härvid åberopats samma motiv, som i motionen anförts. Vissa skogsvårdsstyrelser, såsom i Jämtlands, Västerbottens och Norrbottens län, hava särskilt velat understryka den betydelse, en väl genomförd premieringsverksamhet skulle få, genom att så småningom här och var i länen mönsterskogsbruk skulle uppstå, till vilka skogsvårdsstyrelsernas exkursioner med fördel skulle kunna förläggas.

Flera skogsvårdsstyrelser hava redan sedan åtskilliga år tillbaka varit i tillfälle att, ehuru i mycket begränsad omfattning, bedriva en med motionärens förslag likartad verksamhet och sålunda vid frågans bedömande kunnat grunda sina omdömen på egna erfarenheter.

Skogsvårdsstyrelsen i Stockholms län har sålunda alltsedan år 1910 haft frågan om premiering av skogsbruk på sitt program, varvid avsikten varit att åt ägarna av välskötta mindre skogsbruk utdela diplom. Hittills har emellertid ifrågavarande skogsvårdsstyrelse endast i ett fall kunnat utdela detta diplom, enär hemmansskogarna i länet sällan genomgående befunnit sig i ett sådant tillstånd, att de kunnat anses som mönsterskogar. Den nämnda skogsvårdsstyrelsen har därför sett sig nödsakad att numera i stället utdela sitt diplom enbart för vissa speciella åtgöranden.

Skogsvårdsstyrelsen i Jönköpings län har sedan år 1916 tack vare donerade medel beretts tillfälle att i enlighet med donatorernas önskan premiera välskötta mindre skogsbruk inom vissa härader av länet. Skogsvårdsstyrelsens

erfarenhet av denna verksamhet har givit vid handen, att premieringen är ett utomordentligt gott medel i skogsupplysningens tjänst. Skogsvårdsstyrelsen anför härom, bland annat, att »endast efter några års verksamhet förspordes från det härad, där premieringen påbörjades, nämligen Vestbo härad, att skogsvårdande arbeten som direkt följd av premieringsförfarandet här och var igångsattes».

Skogsvårdsstyrelsen i Blekinge län anför, att styrelsen under sin verksamhetstid vid ett par tillfällen genom tilldelande av minnesgavor, för vilkas anskaffande medel erhållits från en särskild till styrelsen av dess ledamöter donerad fond, varit i tillfälle att belöna markägare för visat intresse för skogsodling å gamla kalmarker. Även skogsvårdsstyrelsen i Hallands län har genom av enskilda till förfogande ställda medel kunnat uppmuntra eller belöna god skogsvård.

Den ifrågasatta premieringsverksamheten har i mindre skala praktiserats av skogsvårdsstyrelsen i Skaraborgs län med, som styrelsen funnit, gott resultat.

Skogsvårdsstyrelsen i Värmlands län framhåller, att den av motionären framkastade tanken ej varit styrelsen främmande. Emellertid har sagda skogsvårdsstyrelse med hänsyn till de med en sådan belöningsverksamhet i större omfattning förenade kostnaderna och föreliggande svårighet för en rättvis bedömning ansett sig böra vara synnerligen sparsam med dylika belöningars utdelande. I samband med instundande sommars skogsbruksutställning i Karlstad har emellertid ifrågavarande skogsvårdsstyrelse utlyst en pristävlan för välskötta mindre skogsbruk. Syftet med och organisationen av denna tävlan framgår av en skogsvårdsstyrelsens yttrande bilagd kungörelse.

Skogsvårdsstyrelserna i Örebro och Västmanlands län hava sedan åtskillig tid tillbaka genom utdelning av diplom sökt uppmuntra skogsvårdsintresset inom respektive verksamhetsområden, men funnit det förenat med stora svårigheter att uppleta sådana välskötta, mindre skogsbruk, vars ägare kunna anses ha gjort sig förtjänta av en dylik belöning. Den förra skogsvårdsstyrelsen har sålunda sedan år 1916 endast kunnat utdela 8 diplom och den senare sedan 1919 7 st., varav dock endast 3 till skogsägare. Även skogsvårdsstyrelsen i Göteborgs och Bohus län säger sig endast i undantagsfall ha kunnat utdela sitt diplom för skogsvårdens befrämjande.

Vad skogsvårdsstyrelserna haft att meddela om sina erfarenheter från tidigare verksamhet i motionens syfte torde i sammanfattning visa, att enbart utdelning av diplom ej i större utsträckning förmått främja skogsvårdsintresset, men att, där mera värdefulla belöningar kunnat utdelas, detta blivit ett gott medel i skogsupplysningens tjänst.

Ehuruväl, som redan framhållits, det övertvägande antalet skogsvårdsstyrelser, ofta med stöd av direkta erfarenheter, ansett sig kunna uttala, att en utsträckt premieringsverksamhet skulle bli till stor nytta för det mindre skogsbrukets förkovran, hava emellertid samtidigt flertalet skogsvårdsstyrelser kraftigt understrukt de svårigheter, som äro förenade med åstadkommandet av en rättvis och effektiv premieringsverksamhet.

Helt visst är det även så, att det är betydligt lättare att för ifrågavarande ändamål belöna ett jordbruk än ett skogsbruk. Av en jordbrukare nedlagda ansträngningar och bemödanden spåras inom kort i gårdens förbättrade hävd och förmåga att giva rikare skördar, under det att samma mått av omsorger, ägnad ett skogsbruk, kanske först efter åtskilliga år är skönjbart. Av denna anledning kan det säkerligen ofta bli svårt att bedöma, huruvida

den nuvarande ägaren av ett skogsbruk är den, som har förtjänsten av ett gott skogstillstånd, eller om det är hans företrädares initiativ och arbete, som äro orsaken härtill. Vid direkta jämförelser skogsbruk emellan torde även bli svårt att avgöra, i vilken mån rådande olika förhållanden, markens växtlighetsgrad o. dyl., inverkat på resultatet. När det gäller skogsbruk torde även mer än beträffande jordbruk vederbörandes ekonomiska resurser vara av betydelse, vilket även det bidrager till att komplicera premieringsförrättningen, åtminstone om denna skall utföras som konkurrensbedömning.

Då de mest intresserade mindre skogsägarna i stor utsträckning anlita skogsvårdsstyrelsernas hjälp i skogsvårdsarbetet, kan en mindre väl avvägd premiering lätt ha till följd, att det blir skogsvårdsstyrelsernas arbete, ej skogsägarnas, som belönas.

Om den föreliggande motionen skulle ge upphov till en mera allmän premiering av välskötta, mindre skogsbruk, är det sålunda av största vikt för att premieringen skall bli av verklig nytta, att den skötes med största grannligheten och efter ett noggrant utarbetat reglemente. Vad det i första hand gäller att premiera är, som skogsvårdsstyrelsen i Gotlands län säger, »icke innehavet av vackra skogsbestånd utan i första hand den goda viljan, det levande intresset att även med personliga uppoffringar skapa nya produktionsvärden hos skogsmarken».

För att en premiering i denna anda må kunna utövas torde vid en eventuell blivande utredning böra övervägas, huruvida ej i särskilda fall en viss väl utförd skogsvårdsåtgärd må kunna bli föremål för belöning. I annat fall torde nämligen knappast skogsägare med mindre materiella resurser på denna väg kunna bli föremål för uppmuntran, enär verkligt genomförda mönsterskogsbruk, trots premiernas lockelse, torde bli ganska sällsynta.

Skogsvårdsstyrelsen i Norrbottens län föreslår som villkor för att premie må kunna erhållas:

»1) att en skogshushållningsplan finnes för skogen, bestående av minst skogskarta, beståndsbeskrivning och förslag till avverknings- och skogsvårdsåtgärder;

2) att skogsskötseln bedrives på ett ur det allmännas synpunkt särskilt mönstergillt sätt».

Samma skogsvårdsstyrelse ifrågasätter, om man ej för att nå det önskade syftet skulle kunna gå fram på två vägar, dels med premiering av välskötta skogsbruk, dels med premieförbindelse till sådana skogsägare, som förklarade sig villiga att gå in för mönsterskogsbruk.

En eventuell utredning i ärendet torde även böra undersöka, huruvida penningbelopp är den enda eller lämpligaste formen av premie, som bör ifrågakomma. Vissa skogsvårdsstyrelser hava sålunda som sin mening uttalat, att en minnesgåva, exempelvis en värdefull och populär bok i skogshushållning, eller en medalj, enbart eller i förening med skogsvårdsstyrelses diplom, skulle värdesättas högre av mottagaren än en penningssumma, som måste förutsättas bli av ganska blygsam storlek. Skogsvårdsstyrelsen i Göteborgs och Bohus län håller före, att premier lämpligen borde kunna utdelas i flera, förslagsvis tre olika storlekar, varigenom även sådana skogar, som ej kunna anses som fullständigt mönstergilla, skulle kunna komma ifråga.

I motionen har uttalats den uppfattningen, att för premiering endast skogsbruk av viss maximiareal skulle avses. Denna mening delas i allmänhet av skogsvårdsstyrelserna, som emellertid samtidigt framhållit, att på

grund av de växlande förhållandena i landets olika delar, bestämmelserna härom måste bli va varierande, så att exempelvis i Norrland gränsen för skogsinnehavet göres betydligt vidare än i södra Sverige. Ifrågasättas kan om fixa gränser över huvud taget böra fastslås, och om ej lämpligare är, att denna fråga överlämnas till bedömande av den myndighet, som kan få sig premieringsverksamheten anförtrödd.

Vad angår de organ, som skulle handhava den ifrågasatta skogliga premieringsverksamheten, torde, som motionären framhållit, skogsvårdsstyrelserna här för vara bäst skickade. Huruvida en central fördelning av ett för ändamålet beviljat anslag är nödvändig eller ej, bör en blivande utredning kunna klargöra.

Centralrådet vill slutligen ännu en gång understryka, att motionens syfte måste anses i hög grad behjärtansvärt. Främjandet av skogsvården på de mindre skogsbruken är en för vårt land synnerligen viktig skogspolitisk fråga. Förvisso bör härvid intet underlåtas, som effektivt kan bidra till att förbättra skogstillståndet å de c:a 10 milj. har skogsmark, som av de mindre skogsägarna besittas. Det gäller således endast att bedöma, huruvida av staten beviljade medel för det mindre skogsbrukets förkovran finna sin bästa och effektivaste användning i en premiering av välskötta skogsbruk, eller om större resultat äro att vinna genom direkt understöd åt vissa skogsvårdsåtgärder eller i ett rundligare understöd i allmänhet åt skogsvårdsstyrelsernas verksamhet.

Centralrådet är ej berett att nu fatta bestämd ståndpunkt i denna fråga, men finner att vad skogsvårdsstyrelserna, som besitta de bästa möjligheterna att avgöra vad som speciellt för skogsvårdens befrämjande å de mindre skogsbruken är gagneligt, i allmänhet anført åtminstone talar för, att frågan bör göras till föremål för närmare utredning.

Jämlikt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 26 oktober 1928 har av statsrådet och chefen för jordbruksdepartementet inom departementet tillkallats särskilda sakkunniga för utredning, bland annat, rörande vinnande av skogsbörd å marker, vilka därtill äro tjänliga, men vilka icke äro föremål för rationellt utnyttjande. Då denna utredning för närvarande pågår, och då den ifrågasatta premieringsverksamheten bör anses kunna ha samma syfte, nämligen den enskilda skogsvårdens förkovran, som ovan omnämnda, de sakkunniga redan tilldelade utredningsuppdrag, synes jämväl frågan om premiering av välskötta mindre skogsbruk lämpligen samtidigt böra utredas av nämnda sakkunniga.

Under åberopande av vad sålunda anförts får centralrådet hemställa, att jordbruksutskottet ville föreslå riksdagen att hos Kungl. Maj:t anhålla om utredning och förslag angående statsanslag för premiering av välskötta mindre skogsbruk.

Stockholm den 14 mars 1929.

Å Centralrådets för skogsvårdsstyrelsernas förbund arbetsutskotts vägnar:

JOHAN BECK-FRIIS.

Erik Lundh.